

SEURAKUNNALLISET

Niinkuin vedet pirtsotivat Karjalan kannaksen Räisälän kohdalla, samoin ovat sen asukkaatkin vaihdelleet vuosisatojen aikana. Tätä paikkaa, missä Vuoksin kerran muuttanut sunnuntansa, oli väestö sekä ulkonaisesti että sisäisestikin vuoroin idän ja lännen vaikutuksen alaisena.

Ortodoksinen kristillisyytys

Ensimmäinen kosketus kristilliskoukoon tuli idästä, tahi kannakselaistain oikeastaan etelästä. Jo 1200-luvulla jalansijan saanut ortodoksinen kristillisyytys jatkui ja vaihteluiden Timoskalan ja Tihatalan kylissä aina silhen asti, jolloin suomalaiset asukkaat jättivät pitvämmälle uskonnottomalle naapurivaltiolle. Kirjalliset tiedot heidän varhaishistoriastaan ovat niukat, mutta sukupolvelta toiselle siirtynyt uskonperinne oli niin raskaas, että se viimein silteksi on säilynyt siirtolaisuudenkin aikana.

15- ja 16-satalukujen vaihteesta lähtien ovat rajan rauhattomat oloet aiheuttaneet uuden käänneon Räisälän väestötiluksessa ja kirkollisessa asutuksessa. Tuona aikana merkittävät vaihtelut ja kirkollisen elämän läheinen yhteys emennään kun kansallinen ja kielellinen sukutaisuus. Silloin vielä harvaan asutusta Räisälästäkin muuttivat ortodoksisia väestöä kääntymään ja paeten asunnsijoiltaan näiden jouduttua Ruotsin vallan alle, josta joutuuksa pitvämmälle syntyi luoterilainen seurakunta.

Aikuvaikkeusten jälkeen sopeutuivat molemmat kirkkokunnat toimimaan rinnakkain. Näin varsinkin sitten kun tämä alue sekä myöhemmin koko maamme liitetiin osana ortodoksisia vähemmistöä tukevan Venäjän yhteyteen. Kahden vuosisadan aikainen yhteiselö kasvatti heidät siten monilemmipuoliseen arvonantoon ja siihen kansalliseen, mikä ilmeni suuremmissen itsenäisyystaistelussa sekä evakkolaipaleten kohtalossa. Kaikki räisäläisetähän ovat edelleenkin kuin samaa perheväkeä!

Emme voi lämpenemättä lukea pitvämmän historiasta Käikisälmen ortodoksisen seurakunnan kunnioitetun esipaimenen pastori A. Gaurin

rilowin tervehdystä haljallaan asuville räisäläisille siirtoseurakunnatalsilleen:

"Tulevat mieleen" hän kirjoittaa - "uttavien perhekkuntien moniukuiset jäsenet: Honkaset, Japolat, Olkkoset ja Shinkot. Tullee mieleen vanha vaatimaton Timoskan rukoushuone ihanteellisen kauniilla paikalla Vuoksen rannalla. --- Muistot velvoittavat --- Säilytäsiinä rakas seurakuntalaiseni --- estisten usko ja sen kirkon henki --- kestävä uskon perustuksena Jumalaan. --- Ise sinä, elämässäsi, vältä pahaa ja tee hyvää, etsi rauhaa ja pyri siihen! (Ps. 24:15) --- Polvistu rukouksen oman väärtimatomun kohtalattarisi edessä. Turvaa Herraan ja kana hänelle oman leivotoman sielusi uskat silinä vahvassa uskossa, että rauhan meheillä on tulevaisuusi (Ps. 37: 37)!"

Räisälän evankelisluterilainen seurakunta

Vuonna 1635 oli Räisälän evankelisluterilainen seurakunta jo oma kirkkonsa, jonka kuitenkin vähäiset pötitönä sofin aikana 1656. Sen jälkeen rakennettiin toinen kirkko palveli seurakuntaa noin sata vuotta, sillä kolmas valmistui 1763. Kun tulipalo oli sen tuhonnut 1910, rakennettiin viimeksi rajan taakse jähnyt kivikirkko 1912.

Luterilainen seurakuntaelämä hoidettiin alkusi pääasiallisesti Käikisälmenä käsiin, kunnes 1635 Räisälä sai ensimmäisen kirkkoherransa sekä saman vuosisadan lopulla kappeliseurakunta myös Kautkolan vuoden 1849 loppuun saakka eli yli kahden vuosisadan ajan. Näyttää siltä, että seurakuntallemme ennen Venäjän vallan alle joutumista 1721 oli omi sada tehtäviinsä hyvin valmistuneita paimentia, jotka suorittivat perustaituutta rakentamaan kahteenkin kertaan kirkko, jossa pidettiin säännöllisesti jumalanpalveluksia saaran saaran muodostessa toimituksen ytimen. Sanaan oppimista kohennettiin koulustetuilla saarnan jälkeen sekä pitäjän eri puolilla pidettävissä koulustelutaitaistutissa. Lukutaito tuli yhä yleisemmäksi.

virtoja ja koskia. Kapeat salmet ja runsaat saaret vain lisäävät maansemän kauneutta ja vehmautta. Sannasta syystä on vesiliinusto hyvin runsas ja lajirikas. Pitäjän vedet kuuluvat kaikki Vuoksen vesistöön, joka vesistö kahla uomaan pitkin laskee Laatokkaan.

On luonnollista, että asutus keskittyi pääasiassa Vuoksen rannalle, jotka maanlaatuensa, muitten luonnonsuhteittensa sekä ilmeikkyyhevyksensä vuoksi olivat edullisimmat. Viime vuosisadalla suoritettujen vesistösiastuun anstosta hedelmälliset savipiitoiset rannat laajenivat entisestään. Viimeksi olivat erityisesti kirkonkylässä sijaitsevat laajat viljelymaakemat pitäjän huomattavalla Siellä sijaitsevat m.m. huomattavat viljelysmaat: Räisälän ja Ivaskan hevit sekä molemmat pappilat.

Räisälä on harvinaisen vesirikasta seutua. Tästä johtuen maismakuvaa on erittäin kaunis. Millieikakkialla siintää kallioiden ja harjujen välissä kirkaasveitissä vuolaia

Kirkkoherra J. T. Helasvuo.

Rakkaus kristinuskoon ja luterilaiseen kirkkoon heräsi ja juhtui vähenteen. Sen johduttua ja voimaa tarvittiin myrskyisinä näkö- ja sotavuosina. Koetellut voimat lähtivät aukentvat käyttäjälleen varsinaisen seurakuntaelämän lauma-alkohakin. Hyvin raskas oli ns. isonvihan aika, jolloin kappalainen Chrydenius menetti henkensä vihollisen käsissä ja kirkkoherrana Jacob Carlqvist pakeni Ruotsiin. Räisälä oli 19 vuotta ilman omaa sielunpaimenta. Pyhäjärven kappalainen Urstinus, kansan keskuudessa "Karnhapiksi" kututtu sai silloin yksin hoitella pidettäviä itäisen kannaksen monen seurakunnan alueille.

Uudenkaupungin rauhan jälkeen 1721 joutui ns. "Vanha Suomi" Venäjän vallan alle. Siltä johtui, että vielä nykyvuosisadallakin saattoi jonkun vanhuksen kuulla kertovan, mitä tapahtui "Suomen puolella" toisin sanoen Viipurin lainsuojelija. "Vanhan Suomen" seurakuntia johti "Viipurin konsistori" jonka avokateistien esimesten ohjauksessa seurakuntien elämä kehittyi saaden sellaistaakin piirteitä, joita puuttui rajan toisella puolella. Lasten alkeisopetuksen kehittämisessä kiinnitettiin huomiota. Millöin vanhemmat eivät sinä menestyneet, saatihin lapset määrätä lukkarin opetettaviksi 8 vuoden alajaksi ennen päästävä. Varjo kerättiin koulimestarin palkkaa-

tiin oli matkaa noin 20 km kirkolta. Maantieverkoston keskukseksi oli kirkonkylä, josta lähtivät tiet kunteen eri suuntaan. m.m. Viipurin ja Käikisälmeen. Myöskin laivareitti kulki Uusunkoskelta Käikisälmeen. Taajasta maantieverkoston johtuen oli linja-auto liikenne jo ennen sotia hyvin vilkasta. Myöskin Räisälä joutui kokemaan viime sotiemme aikana raskaita hävityksiä sodan liekköjen hipessa myöskin sen alueita. Jatkosodan jälkeen siirtyivät pitäjäläiset Jatasjärven, Peräseinäjoen ja Kinnion kuntiin, mutta lopullisiksi sijoituskunniksi tulivat Kokemäki, Köyliö, Säkylä, Harjavalta, Eura ja Kivikainen. Vähäinen määrä heitä kuitenkin on monissa muissakin kunnissa ja kaupungissa.

*

(Lähdetiedot: Lännekirjallisuus: Karjalaisen osoitekalenteri — 1952 Räisälän historia — 1952)

miseksi. Pitäjänkoulun ensimmäisenä koulumestarina Räisälässä oli vuodesta 1763 jättivouti Mattias Falck. Näin alkoi Räisälässä kirkollinen kansanopetus, jonka viimeinen edustajana oli vielä 1930-luvulla Tiurissa toiminut vakittu Paavilainen sekä hänen jälkeensä vielä jonkun vuoden välitakainen Alma Karjalainen o.s. Virkki.

Kyläluksuset tulivat myös säännöllisiksi ja rippikoulunpito paikalliseksi. Oppikirjana käytettiin Räisälässä vähän katekismuksen rinnalla Gezeljuksen kirjoittamaa kristinoppia, jonka nimenä oli "Lasten paras tavara". Se väistyi uudemman teltä vasta 1800-luvun lopulla.

Järjestelymisiä osoittaa myös se, että kirkonkirjojen pito aloitettiin 1700-luvun puolivälissä. Niiden merkittin kyväjärjestelyssä henkilöitä nimet ja syntymäajat, luktutaito ja Hp-ehdoollisuus saatiin varmaan perustiedot kyselymällä. Vanhimmat syntymäajat ovat 1600 luvun lopulta. Räisälän kirkonkirjoista, jotka ovat kallellettuina lakkakatteluun seuraavien keksurarkistossa Mikkelissä, voidaan siis saada noin pitkäle taaksepäin ulottuvia sukuselvityksiä.

Kun valtakunnalliset oloet jälleen muuttivat koko nuunkin Suomen jouduttua Venäjän vallan alaiseksi ja Karjalaa tulua ilteytyksi Suomen suuriruhtinaskuntaan, saattoi seurakuntaelämä kehittyä jo valmiitellulla pohjalla. 1763 valmistunut kirkko oli entinen, samoin Schwundin ja heihin liittyvät suvit pappiloissa. Suomen kirkossa oli nimittäin tuolloin sangen tavallista, että papiuviran saaminen oli sidottu avoittumiseen edeltäjän lesken tahi tytären kanssa. Ja tämä näkyi myös Räisälän pappisuuteleika.

Uusi aika uudenaistisine järjeste-lyneen vapautti sittemmin viran tälläisistä sildonnastuoksista. Suuren pappiloiden vuoksi olivat Räisälän papiuvirat arvostettuja, ja niin saatiin tehtäviinsä hyvin valmistuneita sekä hallinnollisilla kyvyillä varustettuja miehiä sekä heidän apulaisikseen tahi viranlyhyestä toimialastaan huolimatta ihanteltaan toteuttaa akvoivat ajannukaista uusia uria seurakuntaelämähän. Viimeisinä tuntuu tekelellä mainta 1800-luvun puolivälissä kirkkoherransijaisel C M Järnefelt ja Magnus Ingman.

Yleä muistossa olleitten pappien aika

Vakinastista pappeista muistuvat vanhemmat räisäläiset vielä sotarovaasti J F Grönlundia, ryhdikkästä johtajaa ja järjestäjän mies-tä, jota sekä kunnioitettiin että vähän pelättiinkin, mutta joka joutui "Räisälän reitellöiden" aikana ikävään ristiriitoihin. Näistä ei säästynyt myöskään kirkkoherra Eelis Bergroth, tuo tuliseläinen mies, joka toteutti nuorunden innolla kirkollisia ihanteltaan. Hän näki vuoden 1868 kirkkolain luoneen puutteita, joissa oli mahdollista herätysliikkeitemme ihannoiman elävän kristillisyyden toteuttamiseen. Sitä silmälläpitäen oli seurakunnan olosuhteet järjestettävä. Hänen muistoaan säilytti suurella hartaudella apulaisensa, sittemmin teologian tohtori Sigfrid Sirenius, joka elämänsä loppuun asti säilytti räisäläisain kosketuksensa. Sätenne on tallettanut nauhalle muistosanat, jotka Sirenius tämä kirkkomme huomattavampien kunnalua hengellinen johtaja esitti Räisälän siirtoseurakunnan lopettajaisjumalainpöytäkirjassa Koke-mäen kirkossa 18.12. 1949.

Tarmokkaiden kirkkoherrojen rinnalla toimivat lempeät ja hyväntahtoiset kappalaiset G A Cander ja Felix Relander. Viime mainittu vielä elossa olevat rippiläiset ovat lämmöllä muistaneet opettajaansa. - Hänen aikanaan tuoli kirkkoherraksi rovasti Karl Sixtus Olsson 1906-1937, omaperäisen, otteissaan varovainen mies. Hän onnistui lasoittamaan aikaisempien järjestyksen ja murrosajan vuoksi ilmennettä ristiriitotia. Koska hän keuhkoalasta sairastavana vetäytyi talvikausiksi pappilansa seinien sisäpuolelle, joutui hän pitkät ajat pitämään apulaisia. Tämä puolestaan merkitti nuoren pappisvoiman mukaan tuloa ja sen mukana juustokansallista vaihtelua seurakuntaelämän Heistä ovat vielä elossa Ilmar Siren, Paavo Lehtinen, Armas Oortela, Jorma Helasvuo, Tanno Vuorinen, Aarne Hakala, Kalerwo Rantala ja Aarne Kallio. Viime saarnalla Olavi Huhtinen.

Toisalta esimehen sairaus merkitsi lisäkuormaa ja vastuuta kappalaiselle Robert Rantolle, joka Pohjanmaan ja Länsi-Suomen herännäisliikkeitten keskeleä saadunena sekä aktiivista maallikkokristillisyyttä kativaten antoi kotoisuuressa sitä haluttavien mallikoiden puhua. Nuorten virkatoimittensa kanssa hän tuki pyhäkouluja, pakanalahyys- ja nuorten seuroja ja yhdistyksiä. Räisälän neen seurakuntaväki osoittautuikin hyvin alttiiksi tälläisessä toimintaan, mikä näkyi kappalaisen toiminnalla vielä lähes 100 ja kappalaisella 50 hehtaria pello- ja niitymaata. Ei ollut ihme, että heissä ilmeni hartaastusta pitäjän päälinkeinoa kohtaan. Sellaisina muistellivat monet Grönlundin apulaisista ja vävyä, hyväntahtoisista Karl Viktor Olmilla. Mutta kappalainen Rantolla oli oikea maanviljelyspappi. Hänen toimestaan raivaattiin kappalaispappilain uutta pelloa, jota siunsaus Tuomas Seppä eli Rönö-Tommo taasi kuokkia peräti 10 hehtaaria. Rovasti selitti, miten kappalainen pystyy kouluttamaan viisi lastansa panemalla saamaan saadon kulkemaan "lehmän läpi". Navetassa oli parhaimmillaan noin 60 päättä, joista 42 lypsävää, ja talhissa 10 hevosia.

- Kun Raino lisäksi joutui käyttämään voimiaan paljon yhteiskunnan eri aloilla, kuten kunnan osuuskassan ja kansanopiston toimissa, ei ole ihme, että tämän työmyrrän elämä katkesi inhimillisesti katsoen varhain, 59-vuotiaana.

Olssonia seuraava kirkkoherra, lääninrovasti Vintori Reihnkainen, oli myöskin innokas maanviljelijä, joka saatiin nähdä maanitten vie-